

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Roberti Tvrneri Devonii Oratoris Et Philosophi
Ingolstadiensis Panegyrici Dvo**

Turner, Robert

Ingolstadii, Anno M. DC. IX.

Roberti Tvrneri Oratio Ad Episcopvm, Clervmqve Leodiensem, Nomine
Gvlielmi Serenissimi vtriusque Bauaraiaë Ducis, Domini sui longè
clementissimi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69598](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69598)

stentur mentem nostram bonis consiliis ita grauidam, vt non possit non parere aliquid magnum, & ad suam letitiam, & ad vestrum fructum. literis in hac sententiam scriptis illa clausula subnectebatur, reliqua suorum legatorum verbis perinde crederent, ac suis. haec litera varia causa affecerunt variè. scripta amanter, amabāt; scripta à principe, honorabant; scripta de animo grato, gaudebāt. hac letitia vt aleret illis perpetuò. Turnerus perorat, ac fusius aliquantisper principis sui mentem explicat de fratre, de illis.

ROBERTI TURNERI
ORATIO AD EPISCOPVM, CLERICVMQVE LEODIENSEM, NOMINE GUILIELMI Serenissimi vtriusque Bauariae Ducis, Domini sui longè clementissimi.

ROSTQVAM BAVARIA, SEVERIUS in Bauaria palatiū illud, quod te tenuit tenellum, & ad summam dignitatis certam spem educauit virum, non dico exploratè cognorat, sed leuiusculo quodam susurro inaudierat, te in istius dignitatis quadam quasi specula collocatum: tanta est consecuta letitia
omnium

omnium, illaq; vsq; eò ad intimos animos permana-
 uit, vt ipsi anguli loquerentur Leodium, ipsa tecta to-
 narent ERNESTVM. quod si cui fortasse videor aut
 artis præscriptionem violasse, aut prudentiæ infregisse
 legem, quòd in ipso principio loquor tonitrua; hic in-
 telligat letitiam de hoc nuncio Monachij talem con-
 ceptam fuisse animis, tantam expressam fuisse verbis;
 vt qui, talis, tanta letitiæ inumbratione putet posse
 artis aut prudentiæ legibus deuinciri, is nulla aut arte
 tinctus, aut prudentia inspersus merito iudicetur:
 quippè qui non videat plus posse amantem immodi-
 cè letando, quàm oratorem commodè exprimendo.
 quæ res si vnquam euenerit, in significatione letitiæ
 de hoc tuo honore euenit Monachij, cum in extremis
 omnium frontibus non solùm letitiæ videretur im-
 pressa ac penitus inusta, sed etiam perspiceretur om-
 nium interiorum motuum confusio quædam suauiter
 permista, qualis solet esse vel stupentium inopina-
 ta, si accidant nõ cogitantibus, vel gratulantiũ sum-
 ma, si decerrantur merentibus. quid moror? totum
 Monachium letitiæ fuit, gratulatio fuit, triumphus
 fuit, flamma fuit amoris, de hoc honore virtuti tuæ de-
 creto, atq; tanto cum iudicio letitiæ fuit, gratulatio
 fuit, triumphus fuit, flamma fuit, vt perinde gratula-
 rentur omnes Leodio, quòd tantũ ducem haberet suæ
 libertatis vindicem; atque tibi, qui tantam urbem
 haberes tuæ virtutis theatrum in hac cõmuni omniũ
 letitiæ, Bauariæ Gulielmus, suauissimus frater tuus.

sanctissimus princeps noster, quā animo cœpit voluptatem eius si nullum adhuc apertū adiderit signum: id inde fuit, partim quod hanc suam letitiam mallet à principibus informari cogitando, quā ab oratoribus effingi dicendo; partim quod sic quæreret locū ad eam rem cōmodè, vt vellet potius videri in summa letitia aliquandiu suppressenda prudens, quam in ea statim effundenda amans. verū cū satis se viderit, prudentie ac modestie regionibus sepiusq; tenuisse, vult quoq; iam gratulationem suam, amorē suum effundere; & vt letitia in amore sit insignior ac liquidior, vult effundere fratri frater per fratrem, dux duci per duces, at quid gratulatur princeps noster? quomodo amat has duas res totidem verbis si potuissem tam cōmodè expedire, quā vos auidè expetere, idem esset mea orationis, qui vestræ expectationis finis: verū cū harum vocum compressione notiones rerū complicentur laute ac per amplā, per illam vestrā insitam humanitatem obtestabor, vt tantū mihi ad audiendum opera detis, quoad extremis lineis breuiter expressere & in amando p̄i fratris mentem, & in gratulando summi ducis letitiam. atq; vt ab vltimo exordiar primum, multa sunt, qua principē nostrum vel ratione inducunt, vel illiciunt amore, vel necessitate quasi vim faciunt, vt tua (Sereniss. princeps) virtuti de hoc honore gratuletur, Ducis in Ducē officium, Catholici in Episcopum reuerentia, fratris deniq; in fratrem aristissima communio. sunt hæc causa gratulandi magna.

at si mentem inspiciamus Philosophorum, qui nulla adhuc aut Christi lege deuincti, aut Dei praeceptione informati fuerant, certè maximè verùm cùm princeps noster cupiat esse non tam frater, quàm Christianus frater; officium, reuerentiam, sanguinem eorum principum, quos schola poluit Philosophorum, non vult irrepere in suas gratulationes: vult sua officia, suas gratulationes eò referri, vt videantur non arreptæ ex terra, sed delibatæ ex cœlo. quid ergo gratulatur? te factum esse comitem? at natus fuisti dux. creatum nouum ducem? at renunciatus fuisti Episcopus, auctum esse nouo Episcopatu? at dignus es maiori honore. si nihil horum gratulatur, quid ergo? gratulatur quidem ista (sed cùm hæ sint quasi quædam vel in annulo gemmulæ, vel in cœlo stellulæ) illud potiùs tuarum siue stellarum cœlum, siue gemmularum annulum mauult gratulari, aut (si obscurius quid loquor) mauult gratulari illa, quæ habent absolutiorem & perfectionem, propter quam tibi deferuntur iudicio, iure debentur maxima. quodnam hoc? tantam te concitasse tuæ virtutis opinionem, vt homines Leodienses, id est, iudicio grauissimi, non putârint se officij sui partes satis expleffe, nisi te natum ducem, creatum Episcopum, nouo ducis, nouo Episcopi amplificent honore. magnum est, esse Episcopum, esse ducem, magnum quidem; at maximum est, videri dignum illo, videri dignum isto, maximum certè, quem virtutis tuæ fructum suauissimè libas, & decerpis hoc die,

L 5 seu

seu veriùs libâsti ac decerpisti illo die atque ad eò diei
 punctulo, quo Leodienses homines tuæ virtuti decre-
 uerunt honorem huius vr̄bis vindicanda magnum,
 huius cleri defendendi maiorē, huius loci tuendi ma-
 ximum. vellet oratio mea amoris incensa facibus in-
 uolare in illa secretiora huius honoris adyta: sed no-
 lo eam inuolare, volo eam serpere, viamq̄ sibi & adi-
 rum quasi gradibus facere ad illam honoris tui lau-
 dem, quæ certè, si rhetorum præceptiones de circum-
 stantiis ex face non sint haustæ, maxima non est, di-
 uina est. sed vt res ipsa nullo pigmento externo, aut
 fuco illita, & mihi auferat adulationis suspicionem,
 & rei adferat fidei rationem, colligamus circumstan-
 tias. decreuerunt tibi honorem sedis. cuius? opimæ,
 optimæ, loquitur res ipsa. decreuerunt homines. qui?
 Leodienses, id est, ingenio iudicioque præstantissimi,
 produnt historia. decreuerunt tempore. quo? nolo di-
 cere, ne tubarum ac turbarum strepitu contaminem
 hodiernæ diei letitiam. decreuerunt gratulantibus,
 quibus? orbis Gregorio communi patre, Bauariæ Gu-
 lielmo tuo fratre. etsi taceo libenter prouidentia Dei,
 qua videtur necti, vt esses Leodiensis; vocem totius po-
 puli, qua vocatus fuisti ac prouocatus, vt esses Leodi-
 ensis; prensationem aduersarij, qua agebatur sedulo,
 ne esses Leodiensis; etsi hæc, inquam, libenter taceo. &
 alia plurima, quæ faciunt plurimum ad huius hono-
 ris amplificationem, tamen veritas non sinit vt ta-
 ceam, immò veritas cogit, vt exclamem, ó felicem

ERNESTVM Episcopum Leodiensem, in cuius sum-
 mam laudem conspirant locus, tempus, populus, Deus,
 Pontifex, dux, atque ita conspirant, vt si Deus hanc
 tibi lauream non seruasset, non videretur prouidus; si
 non imposuisset populus, non videretur iustus; si locus
 & tempus non nexuissent, non viderentur facta ad
 normam; si non gratulareretur summi orbis principes,
 non viderentur humani. sed cum sint humani summi
 principes, facta ad normam tempus & locus, populus
 iustus, prouidus Deus; hanc tibi lauream nectunt, ser-
 uant, imponunt, gratulantur omnes, & in omnibus
 vnus princeps noster, qui tam serio gratulatur, vt ni-
 si quantum reliqui adferunt gaudij ad hunc trium-
 phum omnes, tantum illum putetis adferre solum,
 plane putatis infra illud, quod ille animo parturiit,
 ego conor adere hodiernæ gratulationi. haecenus gra-
 tulationis appendimus quandam quasi antemnam,
 nunc amoris explicemus vela. quanquam autem &
 gratulatio fluxit ex amore, tanquam ex fonte riuulus;
 & amor gratulationi aspergit suauitatem, tanquam
 flosculo succus: amorem tamen à gratulatione debui
 secernere; non tam quod cuperem orationem hac va-
 rietate dispersam esse ac distinctam, quam quod vel
 gratulatio simplex illa & vna videbatur pertinere
 tantum ad Serenissimum ERNESTVM, vel amor
 multiplex ac varius fundat se in duas partes, hinc
 in fratrem pie, inde in Ecclesiam Leodiensem gra-
 te. amor namque hic etsi naturæ vi ac vinculo ita sit
 coactus

coactus in vnum firmiterq; compressus, vt. si vnum pe-
 ctus caperet, vnius pectoris possit cancellis includi, soli-
 diusq; coërceri: tamen amoris huius, tanquam flumi-
 nis, vis tanto tamq; rapido cursu concitatur, vt. natu-
 ra perruptis regionibus, velit irrumpere, si non possit
 effluere in Ecclesia etiam Leodiensis agrum; idq; tam
 copiosè, vt (si principis nostri amorem non communi-
 trutina, sed iudicij, tanquam aurificis, statera exami-
 naueritis) vix ac ne vix quidem possitis statuere, ma-
 gisne amet in Ecclesia Leodiensi Episcopum fratrem,
 an in Episcopo fratre Ecclesiam Leodiensem. quare pa-
 rietur Serenissimus princeps ERNESTVS (vt spero)
 non egrè, si cui hactenus gratulatio sola soli fuit ha-
 bita, in amoris partibus implicetur iam, atque cum
 honoratissimis Ecclesia Leodiensis Dominis ita per-
 misceatur, vt vel ex duplici amore vnus quasi amoris
 cinnus aptus sit ac perpulchrè mistus; vel amor totus
 ex illo effluat tanquam fratre, in hos inflat tanquam
 amicos, aut, ad coniunctionem firmius, ex illo effluat
 tanquam capite, in hos inflat tanquam membra.
 nam dum Sereniss. D. tuam in hoc honoris gradu lo-
 cârunt, te fecerunt caput, se fecerunt membra; idque
 tam clara ac præclara amoris significatione, vt nisi
 hanc illorum in te eximiam egregiamq; voluntatem
 amet Serenissimus Bauariæ dux, benigniss. patronus
 meus, planè se non putet sincerè fratrem. verùm cum
 sincerè frater sit, & esse præ se tulerit in reliqua vita,
 iam quoque tantum se fatetur debere vobis (R. D.) de
 hoc

hoc honore Sereniss. ERNESTI, vt malit, si tempus postularer, referre, quàm agere gratias. agere namque tantillas pro re tanta, munus est orationis vilius, quàm quo vellet desungi; tamen vt piissimi & gratissimi principis impleat numerum, & quòd honestastis fratrem, frater agnoscit magnum beneficium; & quòd ornastis familiam Bauaricã, familia Bauaricæ princeps promittit omne officium. quam eius in vos mentem benignam grateque animatam coram cuperet edisserere (cùm videatur postulare & sanguis, vt sanguinem ornet presentem, & amor vester, vt amoris vobis vices rependat presens) verùm cùm eius vel dignitas constituta in summo loco, & à variis seriisque negotiis districta vndique, vel mens virtutis religionisque latius proferenda studio acriter incensa, eum vix patiatur vnum spiritum ducere expertem consilij, solutum cura, nedum pedem extra fines suos efferre; erit vestra humanitati, has suorum voces, hos suorum vultus, has mentes suorum, quos summisit vicarios agendarum gratiarum, non amoris rependendi (has enim sibi partes seruat integras) perinde accipere, atque si presens presentibus hac officia prestaret. quanquam si hominem ad Platonis normam metiamur non hac corporis concretione ac sensuum compage, sed mentis celeritate ac pernitate illa, quam dicendo nunquam, cogitando vix consequi possumus; debet videri nobis adesse hodie presens Serenissimus Bauaricæ Dux, atq; eò magis debet videri, quàm reli-

qui

qui qui adsumus, quò plus, quàm reliqui omnes, ad
 beneuolentiam ad vos adferat mentis, voluntatis, a-
 moris: vt cùm ad presentiam arctissimam sola desi-
 deretur vox, ne vlla parte videatur deesse, putatote
 quæso (Honoratissimi Domini) principem meum om-
 nium, quos sol vidit, benignissimum, sic vobiscum hoc
 ipso punctulo loqui. Conseruator humani generis,
 omniumquæ honorum largitor Deus claris me orna-
 uit beneficiis, & principem populi boni grata mente,
 & Christianum puritate religionis sincera, & (ne
 minutus sim in singulis) aliis genere maximis, nume-
 ro plurimis: verùm ex his omnibus nulla vnquam aut
 copiosior, aut ab omni labe purior voluptas influxit
 in nostram mentem, quàm quòd vos (Reuerendi ac
 Honoratissimi Domini) fratrem nostrum mentium
 conspiratione quasi diuinitus iniecta, ad hanc huius
 honoris insulam euocastis, ac liberis votis renuncia-
 stis Episcopum. quippe in hoc beneficio & fratrem no-
 strum colimus obseruantia piè, dum gratulamur illi
 summum honorem; & vos prosequimur beneuolen-
 tia amicè, dum gaudemus hunc fratris honorem toti
 familiae Bauaricae habitum à vobis, atque ita habi-
 tum, vt possitis etiam vos gaudere seridè & in sinu,
 quòd hac vestra propensio in vnum, non vnum modò
 fratrem nostrum vno beneficio obligauit, sed perpe-
 tua officij religione totam familiam Bauaricam at-
 etissime deuinxit. omni tempore hac vestra in nos-
 tris significatio fuisset grata, hoc tempore est gra-
 tissima:

rissima: cùm isto facto iam post multos annos reno-
 uatis antiquam illam amicitiam, quæ fuit familia
 Bauaricæ cum hominibus Leodiensibus summa & ar-
 ctissima. non hoc primum est aut beneficium Leodien-
 sium in principes Bauaria, aut officium principū Ba-
 uariæ in Leodienses; antea amauimus, amati fuimus;
 obseruauimus, obseruati fuimus; ornauius, ornati
 fuimus: antea antea fuerunt ita sincera mutui amo-
 ris vices inter Leodienses & nostram familiam Baua-
 ricam, vt & familia hæc subministrarit vobis principes,
 & vos nostra familia principes creaueritis Episcopos,
 Gербaldum & Theodoricum, illum generosissimi ani-
 mi presulem, hunc sanctissima vitæ confessorum. vnde
 sanè quò est hoc ius amicitia antiquius, eò iam repeti-
 tum, atq; amoris significatione, quasi nouo sigillo, à
 vobis consignatum & delectat liquidius, & deuincit
 arctius. quare cùm hic honor ita Serenissimi & Reue-
 rendiss. fratris nostri ERNESTI sit, vt per eum tan-
 quam canale in nos atque ad eò in totam familiam
 Bauaricam vberrimè decurrat; profitemur ac præ no-
 bis ferimus hodie, fore, vt semper gaudeat vestra siue
 Ecclesia siue ditio, se habere ex vna familia nò solùm
 ERNESTVM Episcopum, in cuius consilio; sed etiam
 Ducem Gulielmum, in cuius auxilio & tota, & tuta
 conquiescat. premitur vestra Respub? eccum amicum,
 qui subleuet. nutat Ecclesia? eccum vindicem, qui af-
 ferat, rimentur ruina? eccum opificem, qui reficiat.
 nolo consecrari singula, quicquid potest quoquo modo

ma 172

manare vel ex nobis ad vestrum honorem, vel ex Ba-
 uaria ad vestrum commodum, id totum offerimus,
 dicamus, consecramus, voluntati, facultati, necessitati
 vestræ; atque ita offerimus, dicamus, consecramus, ut
 velimus intelligi ab omnibus, aut qui viuunt, aut qui
 victuri sunt, nihil nos habuisse prius aut antiquius
 hoc honore non dico Serenissimo fratri nostro, sed, in
 fratre, toti familiæ Bauariæ delato. nonne amicus
 (Reuer. D D.) hunc principis nostri siue in oratione
 pia amorem, siue in armore grato orationem? amicus
 certè, idq; eò ardentius, quò probabilius fingitur pro-
 ficisci ex illo principe, qui habet nec à natura, ut velit
 fallere; nec ab arte, ut possit orationem suam simula-
 tionis artificio erudire. vltimam benignissimi
 principis vocem nulla mea vox debebat subsequi, cum
 ex illa specie & inumbratione satis videritis principis
 mentem plenam amoris sani, officij certi, humanita-
 tis summæ: ignoscetis tamen, si hunc principis mei
 morem, quem hactenus compresserã, ac duobus vnum
 depinxeram, iam explicem in partes, & singulis sin-
 gulas disspescam; non quòd toti à toto singuli non a-
 memini, sed vt videatis clariùs, dum separatim videri-
 tis, & quid frater fratri debeat, & quid amicus ami-
 cis velit. oh si aliquis me Deus hinc suis vel aspergeret
 veneribus, vel perfunderet suauitatibus, quem ego
 fratris amorem pingerem in fratrem? quam beneuo-
 lentiam? quod studium? non amorem in te (Serenissi-
 Princeps) polirem eum, quem Poëta, ex spe, timore,
 deside-

desiderio, suspirio, lachryma, gaudio, flamma, glacie
 tanquam Hydram quandam conflant, & ineptum
 aptè compaginant; sed Romanorum antiquorum ef-
 fingerem amorem, qui sic amabat ardentem, vt time-
 ret etiam prudenter, solebant namque Romani (nul-
 lum puto esse in Romana antiquitate tam hospitium,
 hoc qui ignoret) quoties volebant illos suos Fabricios,
 Camillos, Pompeios, Cæsares, vel ouantes in equis, vel
 triumphantes collocare in turribus, præmittere præ-
 conem, manu frondem, capite præferentem laurum,
 qui magnis clamoribus, lateribus magnis incularet
 auribus triumphantis, se mortalem esse: non quòd dis-
 siderent triumphantis virtuti, sed vt ostenderent sese
 amare non tam scitè cum Ouidio, aut cum Tibullo li-
 quidè, quàm cum ratione prudenter, quàm amoris si-
 gnificationem dederunt diuino penè consilio Roma-
 ni, eandè cuperet princeps noster adere hodie, vt mo-
 ueret, non te esse mortalem (satis id monent & ille,
 cuius funus tuus honor excipit, & extincti tot Episco-
 pi, quot Leody clauum à primis Ecclesiæ huius funda-
 menti in hunc vsque diem tenuerunt) sed te natum
 esse ex familia Bauarica, te factum Episcopum Leo-
 diensem, te factum summæ virtutis summa expecta-
 tione. tria sunt, quæ monet, omnia; ac magna sunt,
 quæ monet, singula; vt Romanos videatur vicisse a-
 more, quo plura monet, quo oportuniore, atque vt at-
 tingam vno verbo singula, quas faces animis maximis
 ad maxima aggredienda perficiundaque & debet &

M

solet

solet subiicere maiorum gloria, satis superque loquitur Romanorum virtus, qui se sentiebant assatu quodam & quasi furore concitari ad gloria praclaros impetus, quoties aut meminerant, aut audierant sese esse Scaulos, Tarquinos, Mutios. si in istarum familiarum memoria tantum fuit virium ad istos excitandos, vt virtutis gloriaq; stadia genere decurrant; quantum debet esse neruorum, quantum ponderis in tua gentis gloria ad te excitandum & minuta illa fuerunt familia, & ita hac etate stant, seu veriùs cadunt, vt nisi illis praclari alicuius facinorae memoriam quasi guttulam quandam aspergeret lectus ille Liuianae dictionis candor, non cognosceretur steterisse: at tua gens à memoria patrum supra Romanos repetita sic stetit, vt nunquam ceciderit; sic nunquam cecidit, vt semper progressa sit; sic semper progressa est, vt cum nec potuerit progredi, quod fuit potentia; nec voluerit regredi, quod fuit generositas: cogere tandem per omnes Germania partes diffundere, tanquam arbor ramos, sua virtutis viri colligerem hic Rubertos, Ludouicos Imperatores; colligerem VVilhelmos, Albertos Tetrarchas; colligerem Iohannes Episcopos etiam Leodienses; sed princeps noster non vult ista amplificari propter modestiam, vult tangit tantum quasi in cursu propter amorem, vt qui se sentit suorum memoria impelli in gloria virtutisq; studia: eadem te quoque face inflammet: non quod tu hanc tibi flammam non habeas iniectam à

natu-

natura, à doctrina, sed vt videatur & piè gratus, dum narrat suos patres; & gratè pius, dum monet suum fratrem. id quod non tam facit ad excitandam tuam virtutem (currit enim sua sponte, ac natura quodam impetu fertur ac procliuis labitur in omnem laudem) quàm ad illustrandam tuam gloriam, vt homines Leodienses, qui sui moderandi potestatem, quasi habenas quasdam tibi tradiderunt, videant te habere non solum domi nata fomenta, sed in pectore etiam tuo inclusa semina illius virtutis, quàm à te expectant, atq; adò expectare debent summè, summam. quippè siue antiquorum replicemus annales, siue incurramus in memoriam notam & æqualem, intelligimus non parua semper fuisse virtuti, regere & imperio deuincire Leodios, populum tam generosum, vt contempserit Francia Ludouicos; tam fortem, vt fregerit Burgundia Carolos; tam excellentem naturæ donis, vt primas ingenij iudiciq; partes illi tribuerit Comineus. verùm hunc populum talem, tantũ, tenere iam imperio, cum premitur vndique angustiis hinc irrupentium hæreticorum, inde languentium Catholicorum; tanta est virtutis, quantã Leodij videntur expectare à solo Bauaria ERNESTO, inficit hæreticus, requirunt constantiã expultricem erroris; violat Catholicus, desiderant fortitudinem vindicem libertatis; latrocinatur hostis, postulant iustitiam expugnatricem iniuriæ; depeculatur amicus, querunt prudentiam propugnatricem recti: deniq; vt multã

conglobatim conferam in vnum, solitudo in agris,
 miseria in tectis, vastitas in templis, vitia vndique
 petunt ab ERNESTO vel tanquam duce auxilium,
 vel tanquam Episcopo consilium. quanquam Leodi-
 enses vt in omni re, sic in hac maximè magnam tute-
 runt, & apud posteros ferent prudentiæ laudem, quod
 te euocârunt non tam ad insulæ splendorem (quan-
 quam & insulæ quoque est splendor) quàm ad hunc
 laborum quendam quasi Oceanum : tamen pruden-
 tia non fuit humana, fuit prouidentia diuina, tan-
 tam esse habitam tuæ laudis curam, vt noluerit eam
 Deus languere in certis splendidam, sed voluerit nit-
 re in dubiis certam. quare cum omnia, & iudicium
 Leodiensium, & gloria maiorum, & prouidentia Dei,
 & impetus animi tui ad præclara quæque, tantam
 toti orbi concitârunt summæ virtutis opinionem, ro-
 gat princeps noster per communem amorem fratris
 cum fratre, vt semper memineris te facturum præter
 iudicium Leodiensium, infra gloriam tuorum, contra
 prouidentiam Dei; nisi & agendo coneris, & conan-
 do agas summa illa & diuina, quæ à te non speran-
 tur, sed expectantur, & quodam quasi iure expetun-
 tur. siquidem ea per omnium iam animos sparsa est
 & quasi profeminata virtutis, gloriæ, religionis tua
 opinio, vt quæ actiones ab aliis profectæ, omnium a-
 nimos implerent admiratione, & quasi stupore defi-
 gerent; eadem à te ortæ, tantum abest, vt parerent
 admirationem, vt non aliter acciperentur, quàm fru-

Etus quidam proprius ac natiuus tui animi, qui est & natura regius, & disciplina diuinus. sinunt omnes libenter reliquos honestari ab his dignitatibus, te volunt has dignitates honestare; sinunt alios quarere atque aucupari ex infula laudem, te volunt infula, honorem virtutis, tanquam gemmulam, appingere. desiderantur hic non trita illa ac peruagata laudes magnorum, sed maximorum illa maxima ac summa, digna iudiciis Leodiensium, digna familia Bauarica, digna prouidentia hac Dei, digna hoc tempore, digna hoc loco, digna digna totius posteritatis aeterna memoria. quam de tua virtute conceptam opinionem ideo tam serid amat, tam serid gratulatur Serenissimus Princeps noster, quod putat ad suam etiam gloriam pertinere, habere fratrem eum, qui sic omnium vocibus prouocatur ad summa, ut vix ac ne vix quidem possit cogitare mediocria. sed satis monuit fratrem frater, id est, satis amauit separatim: vos vero Leodienses, tantum abest, ut hortari velit, ut putet se prudenter amasse, si tacendo loquatur, seorsim vestram nec sinceritatem egere stimulo, nec consilio prudentiam. nam si hunc sensum de vestra prudentia non sciuissem animo mei Principis penitus impressum, pro mea natura libertate rogassem vos, ne vnquam pateremini vobis effluere & in terram excidere hunc amorem huius Principis. at cuius Principis? poteram describere & generosos illos spiritus, in quibus Demosthenis nerui essent languidi; & sinceram illam pietatem,

tem, in qua Ciceronis cincinni essent impoliti: sed locus non patitur, ac Serenissimus Bavariae Dux, benignissimus meus Dominus vult vos excitare ad hunc amorem alendum perpetuoq; fouendum non tam suae virtutis praedicatione quam vestri meriti laude, quare si ageretur cum aliis, quam cum Leodiensibus hominibus, oratione ex intimo artificio prompta rogarem vos per vestrum iudicium, per humanitatem, per prudentiam, rogarem per vestrum honorem, amorem, religionem; rogarem per S. Lambertum badius & urbis praesidem: ut quem creastis Episcopum, obseruetis Episcopum, id est, quam vobis amicam deuinxistis familiam Bavaricam amando, eandem conseruetis semper amicam bene merendo. sed cum agatur cum viris summae prudentiae, multi vsus, illas tadas furoris potius quam motionum relinquit libenter princeps noster Romanis, relinquit Graecis: ille tanquam vnus ex Atheniensium schola mitissimus ad mentem in fratrem piam, in vos gratam voluit tantum & gratulari & amare, verbo gratulatus est vno, amavit altero. Dixi.

Ne sit error, orationem hoc modo texui, non habui, nam locus fecit ut quadam reseruerim, ac reserui sufficerem alia. illa tamen sententia fuit pressa angustius. hanc meam mentem de comprimenda oratione probavit Dandorffius, vir certe longiori vita dignus, siue spectemus iudicium in dubiis disceptandis, siue ingenium incertis peruidendis, o fluxas spes
boru-

hominum. quem semper putabam colere viuum, hunc iam cogor flere mortuum. quanquam huic dolori ille consolationis quidam quasi sal interspersus est, quod mors eum oppresserit non torpentem in lecto, sed sudantem in castris; non affluentem deliciis, sed implicitum curis; non delicatulum ad focum, sed obuentem negotia sui Principis maxima, temporéque longè impeditissimo. Illustris est vita, posita in negotiis principis, illustrior mors obita pro principe, pro patria, pro religione. illam vitam exegisti Dandorff, hac iam morte fruere; & ita fruere (quod spero) vtz hanc letitiam nullus contaminet purgatricis flammæ dolor. euoluant ex hac corporis compage, seu verius contagione, euolant animi puri labecula, benèque defecati, qui in vita hac incubuerunt, ne qua labes aut scæx Ecclesiæ fideique Catholicæ adhaeresceret. sed quid ago? illius viri Diis manibus parento clausula malè vinctæ, cui debuit parentare aliqui Plinius Panegyrici gemmulis, tamquæ tessellis, pulchellè compositis. nam Panegyricus possit esse de illius suauitate, grauitate, fide, humanitate. eius suauitatem cum loquantur aulici, fidem principes, grauitatem omnes, hæc mihi dabitur venia, vt notem eius humanitatem. nam quid erat in mea rusticitate, quod amaret? reperit tamen, quod amaret. quid in mea tenuitate, quod coleret? reperit tamen, quod coleret? & humanum. quod si misericordia fuit in misellū, talis misericordia fuit, vt vellem certè misellus esse semper,

*si semper possem habere Dandorffios misericordes. hinc
 talem, tantumque virum ereptum Bauariae lugerem
 multis verbis, nisi timerem fore, qui me in triumpho-
 rum letitia irrideret quasi praeficam ex face, alie-
 noque tempore pro risu reponerem lachrymas. sed hanc
 digressiunculam meo dolori, aut amori verius, largi-
 entur omnes. nam qui non possum esse officiosus vivo,
 volo esse gratus mortuo, etiam alieno tempore. sed o-
 mitto lachrymas, sumo triumphos mensarum. primi
 diei cena apponitur in palatio. omnia hic summa. si-
 ue spectes principes, siue fercula, siue vina, siue ordi-
 nem, siue musicam, siue reliquam pompam. postero
 die ad gratias Deo agendas, missatum supplicatumque
 est. frequentissimo principum magnorumque virorum
 conuentu. de supplicatione. obibatur palatium, fo-
 rum, campus Florae. ordo iste. primum locum tenebant
 octo Canonorum Ecclesiae. post Canonicum longe
 numerosissimum subeunt plurimi, quos tede potius
 quam facultates fecerunt conspicuos. succedunt tade
 pueri aulae, nobilitate insignes. post pueros Prator
 urbis erat rufa virga, veluti Caduceo, nobilis. huius
 quasi vestigium vrget princeps. principem sequuntur
 Consul, quatuordecim Senatores, quatuor urbis Can-
 cellarij, viginti vnus urbis Commissarij, triginta Du-
 umviri. hic locus suffraganeo praeferenti corpus Chri-
 sti. proximus Arscottanus Dux medius inter Ferdi-
 nandum Bauariae, & Gulielmum Iuliae Duces. se-
 quuntur Principes, Legati, viri primates, suo quisque
 ordine.*

ordine. post supplicationem & missam reditur ad palatium. ipso puncto se sistunt Principi ciues, munusq; offerunt magnificum, apparatu magnifico. primum subeunt milites Francimontenses sub sex vexillis, ac palatium transeunt, exonerantes singuli singulos sclopos. horror erat de scloporum fremitu, stupor de militum arte. succedunt militi consul, sclopo tuba, fremitui symphonia. nam sic veniunt cum munere Consules, quatuor Consiliarij, aut Scriba, vt hinc & hinc ornent stipatores duodecim, praeant que, qui tuba tympanique concentu, omnium & aures permulceant, & animos impleant. nihil dulcius, si pendas aurem; nihil pulchrius, si oculos. cum primum ventum est ad Principem, Adrianus Pollain, vir multi vsus se obicit, narratque & breuiter, & eleganter, mentem ciuium in Principem bene prolixam; munusque commendat illi, non magnum, sed magni animi monumentum. quanquam verè munus fuit regium & dignum populo Leodio, boues sex bene habitae quibus nitebant & cornua auro, & humeri insignibus principis; viginti quinque oues, modij triginta hordei, quos sexaginta firmi corporis homines ferebant humeris, duo currus vini ex Rheno meracissimi, patella aliquot & orbis ex argento, graues quinquaginta quinque marcis. Princeps miratur munus, laudat animum ciuium: additque fore tempus, in quo illi videant, quam pulchrè faciant, qui sic faciunt, in principem subditi, in gratum boni se enim nun-

M 5 quam

quam omiffurum occasionem grati principis in bonum ciuem. hoc die editur, bibitur apud principem, exquisitiffimè, meraciffimè. prandium, principibus viris & canonicis, fuit graue; cœna principibus fœminis, ac molliculis delicatula. nam moris est Leodiis, vt apud principem accumbant viri miffi fœminis, non ad petulantiam, fed ad pompam: ne cum adfit abundè palato, quod deliniat; defit omnino oculo, quod pascat. aliud etiam est. noftin' fœminas ex aula politulas? frendent, penèque infaniunt, fi non fint pars pompæ. ne infantiant, id illis indulget aula, vt videant, & videantur in cœna id fuit fingulare, quod dum venit princeps, demittatur nauis affabre facta, ac fune, remo, velo pulchre instructa: qua principi quasi gratulatur aduentum non fclopi fragore horrifono, fed pulueris tormentarij strepitu leniter expreffo. rem ftupent pars, pars vident. mihi crede, quicquid vident mimi, res fuit magni ingenij, multi artificij. vltimum huius cœna ferculum, DEVS bono, quàm dulce? totum ex faccaro. nihil hoc, nifi videas etiam quàm fuerat pulchrum. dapifero longa ferie connexus dapifero, ferebant diuerfa. primus præfert Principis infignia, fulta hinc inde ab Angelis, & fupernè quasi munita viridi galero: alter oftentat infignia Ducis Ferdinandi, quæ ornantur binis galeis binisq; hinc & hinc pugilibus: tertius obicit infignia Ducis Cluensis diftinâta Gryphonũ, ac corona varietate: quartus ponit infignia vrbis Leodiæ, quæ munit

virin

vring³ Cataphractus miles: quintus offert venationes
 duas, cerui vnā, alteram apri: sextus porrigit ve-
 litationem hastatorum: hinc tybicides octo ciebant
 Cataphractus ad pugnam, Cataphracti separant, cri-
 stas erigunt, lanceas deprimunt quasi inituri; inde
 stant equites hastati veluti prompti, ad horum vel
 impressionem excipiendam, vel impetum reprimen-
 dum. vtriq³ turmæ dorsum claudit iudex & arbiter
 honorarius campi; princeps fingitur spectator. postea
 ordine ferebantur expressiones Davidis, Lucretiæ,
 Nympharum, Furiarum. quid multis? dulcium nu-
 garum omne genus. placebant hæc aliis, quia nugæ;
 mihi, quia dulces.

Die Martis prandium instruit Senatus, cœ-
 nam Cymacensis Princeps Ducis Arscottani filius, il-
 le regio sumptu, hic pulchra specie, siue spectes mer-
 sam, siue foeminam, de Cymacensis pompa taceo,
 quia priuata fuit; splendor Senatus publicus fuit,
 lautus fuit, summus fuit. laudabant alius aliud; e-
 go cum multis vel laudabam amorem, vel stupebam
 magnificentiam societatum. nam muneri ferebant
 principi fercula, non tanquam subditi ad amo-
 rem, sed tanquam Romani ad ostentationem. mu-
 nera siue fercula ferebantur ista, isto ordine. ho-
 nos loci habebatur iis, qui veteri Balistarum socie-
 tati nomen dederunt. hi tanquam primi offerunt
 prima. oblata. effigies D D. Mariae & Lamberti. his
 Diuis tria vrbis insignia quasi intertexta sunt; hoc.

quia

quia in horum Diuorum tutela & subsidio latet ciuitas.

Aquila explicata, cuius capiti diadema Imperij.
Principis insignia, quibus latera claudit, dextrum
Angelus, sinistrum miles.

Vrbis Consulūq; insignia inter vnicornem &
leonem media.

Prouincia Stabulensis insignia, quibus insula su-
perne.

Hortus societatis, tam scienter expressus, vt si fa-
ctus placeat, fictus perplaceat. in horto decem sagit-
tarij.

Secundi offerebant, qui censentur nomine anti-
qua scloporum societatis. oblata.

Imago D. Christophori, Diui tutelaris.

Ducatus Bullonensis insignia, quibus ornant late-
ra duo belli Imperatores, Romana veste.

Marchionatus Francimontensis insignia interie-
cta duobus Satyris.

Comitatus Claromontensis insignia inter duos
gladiatores.

Hortus societatis, in horto instrumenta bellica suis
quaq; rotis imposita. pulchra hic ars. nam tormenta
bellica quàm laudabam efficta ad voluptatem, tam
verebar posita quasi ad impetum.

Tertio loco offerunt illi, qui recenti balistarum so-
cietati nomen posuerunt. oblata.

Imago D. Georgi, Diui tutelaris.

Comi-

Comitatus Altmontensis insignia, his vtraq; mu-
niunt latera leones.

Comitatus Alborensis insignia, pulchra ipsa per se,
pulchriora duarum Nympharum comitatu.

Comitatus Horniensis insignia inter duos Cata-
phractos.

Susanna tentata à veteratoribus, liberata à Ra-
phaële. his quasi flores ad varietatem interspersi sunt,
Dama, cerui, cuniculi, lepores, ferculorum 100. plus
minus.

Vltimi offerunt illi, qui à recenti Scloporum socie-
tate habent nomen. oblata.

Tres ex saccharo arbores, in arboribus rami, ex ra-
mis, Imperij, Bauaria, & Leodij insignia tanquam
folia pendula & tremula.

Cordis forma, subscripta hæ voces, Legia S. Rom.
Ecclesiæ filia.

Alia duæ arbores eiusdem omnino forma. his im-
pressa Consulum insignia, imago D. Huberti. Diui tu-
telaris, nixi genibus ante Crucifixum inter cerui cor-
nua apparentem. incise hæ voces, S. Hubertus vr-
bis fundator.

Arbores alia viginti duæ, ex quarum rami pen-
debant insignia viginti duarum ciuitatum, quæ pa-
rent Reipub. Leodiæ. addebantur ad ornatum lepo-
res, cerui, apri fugientes, Diuusq; Hubertus, cane, cor-
nu, clamore persequens. hæc pompa, huius pompe au-
gurare amorem.

Die

Die Mercurij præpositus, vir multa prudentia, magniq; in principem amoris, prandium apparuit eo ordine, vt singulos singula exciperent, more Gallico. magnus hic splendor in viris, in sæminis. cœna in palatio fuit.

Die Iouis Arscottanus Dux prandium exquisitissimo ferculo instruxit. cœnatur ruri in principis castro.

Die Veneris prandetur in palatio, laute, sed mæste. quod Dux Cliuensis, delicia principis. lepores mensæ discessurus erat. post Ducis Cliuensis discessum, mensa in palatio patet omnibus.

Die Dominico Leuinus Torrentius inuitat Principes, Legatos Serenissimi nostri Ducis Gulielmi, Canonicos aliquos primarios. libatū est, quasi post nauiseam, carptim ex deliciis, quantum liberet: vini haustum, quantum sat erat Tricongiis. omnia hic modestie, ac prudentiæ sale peregregiè condita. nihil turbarum, nihil ineptiarum, chorearum volui dicere, vt facile agnoscas Torrentium multi vsus, magna prudentiæ, exquisitæ doctrinæ virum.

Hic ponitur finis mensis publicis. reliqua latius priuatorum parietum erat. nam principes viri & femine (quorum multus erat numerus Leodij) principem & suam, & nostrum, priuatis officiis deuinent sibi conabantur, alius alius. quærin' de officiorum modo? in nullo modo amoris, quem quæris modum officii? de ERNESTO, omnes non reuereri Principem

sed venerari propè Deum. nam cum optimus prudentissimusque Princeps certissima dederit signa, fore, ut Reipublica Leodina partes omnes non solum intuentis oculis intueatur ad amorem, sed ad officij rationem summis viribus vindicet; Respublica Leodina hoc pietatis signo excita, id vicissim agit, ut illi videatur non principi subdita, sed patri filia; non homini cliens, sed Deo tutelari supplex. merentur sanè hoc, Leodienses de Principe, quod ornarint; Princeps de Leodiensibus, quod amarit. in his pietatis honorisque mutuis vicibus spero sanè, fore, ut quantus honor ex Leodiis ad Principem ERNESTVM fluxerit, tantus vicissim fructus ex Principe ERNESTO ad Leodios refluat. de Ferdinando Principe tango, eum sic amatum, honoratum, cultum, ut iudicium Leodiensium, & reliquorum Principum, facile hinc animaduertirim. nam Princeps Ferdinandus est humanus, splendidus, grauis. de humanitate amant, non honorant; de splendore honorant, non amant; de grauitate amant, honorant, colunt. nam hac eius grauitas ita est facilitatis freno moderata, seu veriùs, humanitatis sale inspersa, ut quàm est colendus, quod sit grauis Princeps; tam est amandus, quod sit Dux humanus. alij in eo mirentur alia, ego, quàm diu suppeditat vita, vel amabo grauiter humanum, vel colam humaniter grauem.

Post pauculos dies priuati amoris & honoris, Dux Ferdinandus reuertitur in Bauariam: & amorem

Leo-

*Leodienſium, cuius aliqua pars videbatur deriuata
in eum, totum relinquit D. ERNEſTO, vt fratri, li-
benter; vt principi, meritò. vin' plura? plura non vi-
di, nam, dum dilabuntur domum quiſq; ſuam, ego ve-
ſtigio perſequor Sereniſſimum Ferdinandum, precorq;*

*Leodii D. ERNEſTVM tam bonum princi-
pem, quàm video Leodienſem D. ER-
NEſTO eſſe fortunatum
populum.*

F I N I S.

NARRA.